Katastrofální politická situace na Slovensku je pro Česko silným varováním. Ze slovenské protikorupční vichřice si příklad neberme. Slovensko disponuje v boji s korupcí drakonickou legislativou, říká viceprezident Unie obhájců ČR

- CZ24 News | 23. ledna 2021

SLOVENSKO: Pokud je obecné soudnictví zdravé a funkční, tvoří integrální součást právního státu a nepotřebuje doplňovat zvláštními či specializovanými soudy.

TRESTNÍ POLITIKA LUKÁŠE TROJANA

Předmětem mé opakované a kontinuální kritiky je disproporce mezi tresty, které trestní zákoník umožňuje uložit za trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální

oblasti v porovnání s trestnými činy hospodářskými či trestnými činy proti majetku. České republice se totiž stále nedaří vymanit z totalitního dogmatu, že majetek, navíc majetek veřejný, vyžaduje vyšší míru ochrany, včetně ochrany trestněprávní, než je tomu u zdraví, života či důstojnosti v sexuální oblasti.

Tento paradox je obzvláště patrný, když si člověk položí otázku, zda by uložil přísnější trest pachateli brutálního znásilnění, nebo pachateli, který se pokusí podvést Evropskou unii na dotacích. Neznám nikoho, kdo by odpověděl, že by přísněji potrestal dotačního podvodníka.

Realita českého trestního práva je však právě opačná. Dobře ji ilustruje případ nepravomocně odsouzeného dvacetiletého pachatele, který při znásilnění zbil oběť do bezvědomí v důsledku své sexuální poruchy. Hrozila mu trestní sazba pět až 10 let. Soud pachatele odsoudil ke třem letům trestu odnětí svobody s odůvodněním: „Byl to velmi neobvyklý případ, kdy před námi stál jako pachatel závažné trestné činnosti mladý chlapec, který není kriminálník a do současné doby se choval způsobem pro společnost zcela přijatelným. Jde o pachatele se sníženou příčetností, kterou si nezpůsobil on sám, ale jednal pod vlivem duševní poruchy, o níž nevěděl a která vyšla najevo až při znaleckém zkoumání.“

Aby nedošlo k mýlce, uvedené rozhodnutí není předmětem mé kritiky. Trest tří let nepodmíněně pro pachatele, který se dopustil trestného činu poprvé, navíc za popsaných okolností, lze považovat za přiléhavý. V rovině trestní politiky je však k takto uloženému trestu v příkrém nepoměru trest odnětí svobody nepodmíněně na minimálně pět let, který je ukládán pachatelům, kteří krátí daně, dopouští se dotační podvodů či dokonce poškozují finanční zájmy Evropské unie. V takových případech není zohledňován ani následek, ani věk, ani bezúhonnost pachatele. A pokud ano, pak je tím odůvodněno použití trestní sazby při její samotné spodní hranici, tedy pět let nepodmíněně.

Je skutečně namístě, aby se stát, resp. zákonodárce začal systematicky zaobírat otázkou vzájemné komparace trestních sankcí zakotvených v trestním zákoníku. Nabízí se několik možných legislativních postupů. V případě trestných činů, kde je vhodná primární restituce nároků poškozených, tedy nahrazení škody, tzn. u majetkové a hospodářské kriminality, snížit spodní hranici kvalifikované podstaty na tři léta. Další variantou je zvýšit hranici trestu odnětí svobody, který je možné podmíněně odložit ze tří let na pět let.

Takové řešení lze kombinovat např. se stanovením dalších zvláštních omezujících opatření. Je možné určit povinnosti, které pachatel musí plnit vůči poškozenému, lze si představit řadu dočasných omezení, na jejichž dodržování může dohlížet Probační a mediační služba. Takto uložený trest umožní na rozdíl od výkonu trestu odnětí svobody nejenže pachateli hradit škodu či peněžitý trest, ale také je způsobilý reálně napravit pachatele. Z hlediska veřejných nákladů na výkon uloženého trestu je takový trest řádově lacinější než výkon trestu odnětí svobody.

Uvedená diferenciace v trestech ukládaných pachatelům násilné trestné činnosti, které může být nezbytné dočasně izolovat od společnosti, a v trestech ukládaných pachatelům, kteří se dopustili nenásilné trestné činnosti, posune Českou republiku směrem k zemím, které mají silný a důvěryhodný právní stát.

Jak by trend naopak vypadat neměl, nám ukazuje Slovensko. U našich sousedů právě zuří protikorupční vichřice. Za oběti si vybrala soudce, prokurátory a policisty. Slovensko disponuje v boji s korupcí drakonickou legislativou, která umožňuje ukládat extrémně vysoké tresty. Za „podplácanie“ (§330 trestného zákona) lze uložit v nejpřísnější variantě trest odnětí svobody až 12 let a za trestný čin „legalizácia prijímov z trestnej činnosti“ (§233 trestného zákona) lze pachatele dokonce potrestat odnětím svobody až na 20 let. Stávající situace dobře ilustruje v právní teorii známý fakt, že výše hrozící sankce nemá prakticky žádný preventivní efekt.

Přísnou hmotněprávní legislativu na Slovensku doplňuje zvláštní procesní úprava, podle které o vybraných trestných činech nerozhodují obecné soudy, ale Špecializovaný trestný súd se sídlem v Pezinku. Tato specifická procesní úprava má zaručit, že se nejzávažnější trestnou činností budou zabývat odborně i eticky vysoce kvalifikovaní soudci. Nikdy jsem nevěřil na „zvláštní a specializované" tribunály či soudy. Takové instituce nelze vnímat jinak než jako berličku vadně fungujících procesních systémů. Pokud je obecné soudnictví zdravé a funkční, tvoří integrální součást právního státu a nepotřebuje doplňovat zvláštními či specializovanými soudy. Zřízení jakékoliv specializované instituce, ať již v rovině prokuratury, u nás státního zastupitelství, či v rovině soudní soustavy svědčí buď o disfunkci soustavy či hůře, jedná se o nástroj, který je zřízen pro zjednodušení ingerence třetích subjektů, např. moci výkonné do nestranného a nezávislého rozhodování soudů. Je přitom zcela lhostejné, zda se tomu tak reálně děje, či nikoliv. Již samotné podezření na možné politické či mediální ovlivnění „specializovaných soudních institucí" je z hlediska zájmů na ochraně právního státu varovné.

Situace na Slovensku dospěla do situace, kdy, zejména v důsledku podivné smrti bývalého policejního prezidenta generála Milana Lučanského ve vazbě, nejen odborná veřejnost podrobuje procesní stránku rozhodování o vazbě specializovaným soudem kritice. Právě kritika, která se na činnost Špecializovaného trestného súdu snesla ohledně masivního uvalování vazby na obviněné, vyvolala ze strany jeho předsedy JUDr. Jána Hrubaly nutnost mediální obhajoby, kdy v komentáři s titulkem „Vazba jako mučiaci nástroj" (publikovaném 6. ledna 2021 na portálu sudcovia.sk) **hájí pozici a rozhodovací praxi Špecializovaného trestného súdu.**

Pokud předseda musí veřejně hájit rozhodování vlastního soudu před veřejností formou osobních komentářů, je zřejmé, že legitimita takové instituce je vážně narušena. Jaký bude následovat další vývoj u našich sousedů, je těžko odhadovat, lze jen doufat a přát si, aby zvítězil právní stát prezentovaný spravedlivým a zákonným rozhodováním bez politických či mediálních vlivů. Stejné přání do roku 2021 lze mít i u nás v České republice, držme si všichni palce.

Autor: Mgr. Lukáš Trojan je viceprezidentem Unie obhájců ČR, partnerem advokátní kanceláře tdpA a místopředsedou Kontrolní rady České advokátní komory.

Zdroj: https://www.infovojna.sk